

شیعه در خاورمیانه

سیامک باقری چوکامی

شرکت سهامی کتابهای جیبی
وابسته به مؤسسه انتشارات امیرکبیر
تهران، ۱۳۹۲

تهران، خیابان جمهوری اسلامی، میدان استقلال،

صندوق پستی ۴۱۹۱-۱۱۳۶۵

شرکت سهامی کتابهای جیبی

وابسته به مؤسسه انتشارات امیرکبیر

www.amirkabir.net

عنوان کتاب: شیعه در خاورمیانه

نویسنده: سیامک باقری چوکامی

طراح جلد: محمدرضا نبوی

نوبت چاپ: اول (۱۳۹۲)

حروف متن: میترا ۱۳

چاپ، صحافی و لیتوگرافی: چاپخانه سپهر، تهران:

خیابان بهارستان، شماره ۸۸

شمارگان: ۵۰۰

کاغذ تحریر سفید ۷۰ گرمی

بها: ۵۰۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ، هر گونه نسخه برداری اعم از زیرکس و باز نویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی یا جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گزیده در مستند نویسی و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

سرشناسه: باقری چوکامی، سیامک، ۱۳۳۳-

عنوان و نام پدیدآور: شیعه در خاورمیانه / تألیف سیامک باقری چوکامی-

مشخصات نشر: تهران: امیرکبیر، کتابهای جیبی، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۲۲۴ ص.

شابک: 978-964-303-389-7

وضعیت فهرست نویسی: فیا.

یادداشت: کتابخانه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: شیعه -- خاورمیانه.

موضوع: شیعه -- خاورمیانه -- تاریخ.

ردیفی کنگره: ۱۳۹۰ ش ۲ ب/ ۲۳۹ BP

ردیفی دیوبی: ۲۹۷/۵۳

شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۹۵۶۹۹

فهرست مطالب

۱۱.....	دیباچه
۱۵.....	فصل اول: کلیات
۱۶.....	الف - پراکندگی جمعیتی
۱۶.....	۱. کشورهای با اکثریت شیعه
۱۷.....	۲. کشورهای با جمعیت شیعه زیاد
۱۷.....	۳. کشورهای با شیعیان متوسط (کمتر از بیست درصد)
۱۸.....	۴. کشورهای با شیعیان کم (زیر ده درصد)
۱۹.....	ب - پراکندگی براساس شاخه‌های مذهبی
۲۰.....	ج - موقعیت و ارزش مکانی
۲۵.....	د - اماکن مقدس
۲۵.....	۱. عربستان سعودی
۲۶.....	۲. عراق
۲۸.....	۳. سوریه

۴. ایران ۲۹
۵. قاهره ۲۹
- ه - اندیشه پردازی ۳۲
- و - حوزه های علوم دینی ۳۴
- ز - نفوذ مراجع و هویت یابی شیعه ۴۱
- ح - بازیابی هویت ۴۴
- ط - نفوذ امام خمینی ۴۷
- فصل دوم: اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ۵۱
۱. ایران ۵۲
- الف - شاخه های شیعه ۵۲
- ب - از پراکندگی تا تشکیل نظام ولایت فقیه ۵۴
- نفوذ و گسترش عمومی ۵۵
- دولت های شیعی ۵۶
- دولت - کشور شیعی ۶۰
- قدرت یابی روحانیت ۶۱
- بازتاب و تأثیر انقلاب اسلامی ۶۷
۲. عراق ۷۵
- الف - آغاز تشیع در عراق ۷۶
- ب - قبل از دوره پادشاهی ۷۸
- ج - دوره استعمار انگلیس و خاندان هاشمی ۷۹
- د - دوره عبدالکریم قاسم ۸۱
- ه - دوره عبدالسلام عارف و بعثی ها ۸۲

۸۲.....	و - دورهٔ صدام.....
۸۴.....	ز - جنبش‌های سیاسی شیعه.....
۸۷.....	ح - شیعه پس از سقوط صدام.....
۸۸.....	ط - شیعیان و روند سیاسی عراق.....
۹۰.....	ی - موقعیت فرهنگی.....
۹۱.....	ک - وضعیت اقتصادی.....
۹۳.....	۳. بحرین.....
۹۴.....	الف - آغاز شیعه‌گری و گسترش آن.....
۹۸.....	ب - بحرین جدید و موقعیت شیعه.....
۱۱۸.....	۴. لبنان.....
۱۱۹.....	الف - ریشه‌های تشیع.....
۱۲۲.....	ب - نقش شیعه در مبارزه با رژیم صهیونیستی.....
۱۲۳.....	ج - گروه‌های شیعه.....
۱۲۵.....	حزب‌الله و ایران.....
۱۲۷.....	۵. کویت.....
۱۲۷.....	الف - تاریخچه.....
۱۲۸.....	ب - وضعیت سیاسی و اجتماعی شیعیان در دوره‌های گذشته.....
۱۳۰.....	ج - وضعیت سیاسی و اجتماعی شیعیان در دورهٔ جدید.....
۱۴۱.....	۶. عمان.....
۱۴۲.....	الف - تاریخچه.....
۱۴۳.....	ب - موقعیت سیاسی.....
۱۴۸.....	ج - موقعیت اجتماعی - مذهبی.....

- د - وضعیت اقتصادی ۱۴۹
۷. قطر ۱۵۰
- الف - تاریخچه ۱۵۰
- ب - وضعیت سیاسی و اجتماعی ۱۵۱
- ج - فعالیت‌های مذهبی ۱۵۲
۸. عربستان ۱۵۳
- الف - تاریخچه ۱۵۴
- ب - وضعیت سیاسی ۱۵۵
- ج - وضعیت مذهبی و فرهنگی ۱۵۹
- د - وضعیت اقتصادی ۱۶۰
۹. امارات متحده عربی ۱۶۱
- الف - تاریخچه ۱۶۲
- ب - وضعیت سیاسی و اجتماعی ۱۶۲
- ج - وضعیت مذهبی ۱۶۳
۱۰. یمن ۱۶۴
- الف - تاریخچه ۱۶۵
- ب - وضعیت سیاسی و اجتماعی ۱۶۶
- ج - فعالیت‌های مذهبی ۱۷۱
۱۱. ترکیه ۱۷۴
- الف - تاریخچه ۱۷۵
- ب - اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی شیعه جعفری ۱۷۶
- ج - اوضاع سیاسی و اجتماعی شیعه علوی ۱۸۱

۱۸۶	د - بکتابی ها
۱۸۶	۱۲. سوریه
۱۸۸	الف - تاریخچه
۱۹۰	ب - وضعیت سیاسی
۱۹۱	ج - وضعیت فرهنگی و اجتماعی
۱۹۲	۱۳. مصر
۱۹۲	الف - تاریخچه
۱۹۵	ب - وضعیت سیاسی
۱۹۶	ج - وضعیت فرهنگی و اجتماعی
۱۹۸	۱۴. اردن
۱۹۹	الف - تاریخچه
۲۰۰	ب - وضعیت سیاسی و اجتماعی
۲۰۲	۱۵. فلسطین
۲۰۳	الف - تاریخچه
۲۰۴	ب - رشد و تحرک شیعه در مناطق خودمختار
۲۰۶	ج - فعالیت های مذهبی
۲۰۶	د - نگرانی صهیونیست ها
۲۰۹	کتابنامه
۲۱۳	نمایه

دیباچه

تشیع یکی از مذاهب پویا و زندهٔ حال حاضر جهان است که در بسیاری از کشورهای اسلامی پراکنده است. این پراکندگی از سابقهٔ تاریخی بسیار زیادی برخوردار است و شامل کشورهای است که شیعیان از دوره‌های اولیهٔ پیدایش خود در آن حضور داشته‌اند و نیز شامل جماعت‌های شیعی می‌گردد که در قرن اخیر در اقاصا نقاط عالم پدید آمده‌اند. پراکندگی شیعیان هم از نظر تاریخی و هم از نظر دلالت‌های فرهنگی و سیاسی آن‌ها، از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. ازسوی دیگر، درخصوص جمعیت شیعیان جهان آمار دقیقی وجود ندارد. مهم‌ترین علت آن، این است که دولت‌ها بنا به مصالح سیاسی، آمار متفاوتی ارائه می‌کنند. *دایرةالمعارف بریتانیکا* (۲۰۰۲) تعداد شیعیان در

اواخر قرن بیستم را حدود شصت الی هشتاد میلیون، یا یک دهم کل مسلمانان جهان دانست، درحالی که براساس یکی دیگر از برآوردها که جمعیت مسلمانان جهان را یک میلیارد و چهارصد میلیون نفر (۲۲/۸ درصد جمعیت جهان) تخمین زده، جمعیت شیعیان را حدود دویست و ده میلیون نفر برآورد کرده، که پانزده درصد از جمعیت مسلمانان و حدود ۳/۵ درصد جمعیت کل جهان را تشکیل می دهند. چنانچه جمعیت جهان براساس آمار سازمان ملل در سال ۱۹۹۹ م. شش میلیارد نفر در نظر گرفته شود، حدود بیست درصد یعنی ۱/۲ میلیارد نفر را مسلمانان تشکیل می دهند. بدین ترتیب آمار جمعیت شیعیان نیز افزایش خواهد یافت. همچنین طبق آخرین آمار سازمان اطلاعات امریکا، در بین هفتاد کشور مطرح دنیا با جمعیتی معادل ۴,۹۹۲,۶۶۳,۵۶۰ نفر، بیست و نه درصد آن ها یعنی ۱,۴۴۷,۸۷۲,۴۳۲ نفر مسلمان هستند، که از این میزان، پانزده درصد آن یعنی حدود ۲۱۷,۱۸۰,۸۶۴ نفر شیعه می باشند. ضمن اینکه این رقم شامل شیعیانی که در بیش از صد کشور دیگر به صورت پراکنده ساکن هستند، نمی شود. با احتساب آمار این افراد، جمعیت شیعیان بین دویست و پنجاه تا سیصد میلیون تخمین زده می شود. نکته مهم دیگر در کنار پراکندگی و آمارهای ارائه شده، شرایط سیاسی، اجتماعی و اقتصادی شیعیان

در جهان است. با توجه به گسترش و رشد قابل توجه شیعه، و جایگاه و موقعیتی که در نقاط مختلف جهان دارند، ایجاب می‌کند که با نحوه رشد و توسعه شیعیان و اوضاع فعلی آنها شناخت بیشتری داشته باشیم.

کتابی که پیش روی شماست به بررسی وضعیت شیعیان در خاورمیانه می‌پردازد.

www.ketab.ir